

trdovratna. Nanjo ne vplivajo niti prišleki iz drugih krajev. Na področju Đerdapa je namreč edini ples „kolo“, z inačicama „vlaško kolo“ ali „čtvorka“. Če kdo poskuša karkoli drugega, se čez čas ples zlepa ali zgrda — domači fantje tuje plesalce, ki mešajo ples, tudi pretepejo — spet spremeni v kolo. Najbolj opazne so spremembe v večji izbiri glasbe pod vplivom radia in gramofonskih plošč. Najstarejše mesto za plesanje kola je bil prostor pred cerkvijo, ob domačih svatbah pa na dvorišču ali zaprti prostori. V času med dvema vojskama so se za cerkvene in posvetne praznike navadili plesati v „kafani“. To je ostalo še zdaj, in bo, kot kaže, ostalo tudi v novih naseljih. Kljub gradnji novih kulturnih domov ali gledališč ali podobnih namenskih zgradb se ljudje najraje zbirajo v „kafanah“.

V prispevku Milodraga Dragiča (Ljudska medicina s poplavnega đerdapskega območja) preberemo, da so zelo podrobna raziskovanja pokazala, da so prebivalci sicer poznali zdravilna zelišča, a jih niso veliko uporabljali. Šele v novejšem času, po drugi svet. vojski, je opaziti večjo razširjenost in uporabo fitoterapije. Neprimerno več pa se ukvarjajo v teh krajih s tako imenovano magično ljudsko medicino, z vraževerjem. Po vsem povedanem lahko z avtorjem sklepamo, da tudi velike ekonomske in socialne spremembe med prebivalstvom niso vplivale, da bi se ljudje odrekli zagovorom in vražam. Prispevku je dodan spisek zdravilnih rastlin, znanih na raziskovanem območju, gotovo dragocen dokument za prihodnje raziskave.

Zbornik je izšel pod enotnim podnaslovom (Etnološka preučevanja đerdapskih naselij), prispevki so bili zato ubrani na isti imenovalec, vsaj namen začetnih raziskovanj je bil enak: dokumentirati dano stanje v določenem časovnem obdobju pred večjo geografsko spremembo. Seveda so že precej časa pred temi etnološkimi raziskavami prebivalci doživljali nenavadne dogodke za njihov vsakdan, saj je đerdapski projekt zahteval dolgotrajne priprave, raziskave pa so se začele tako rekoč v zadnjem trenutku, tik pred poplavljanjem. Novi industrijski objekti so sprožili preusmeritev agrarnega in živinorejskega načina življenja starih prebivalcev, ne da bi to sami želeli, postopoma so se morali prilagajati novim razmeram. Raziskovalna dela, katerih rezultat je zbran v pričujočem zborniku, so glede na vsaj približno enak namen dokaj različna. Obravnavano ozemlje je narodnostno mešano (Srbi, Romuni, Romi), kar pa iz prispevkov ni vedno razvidno in tako lahko domnevamo, da je kulturna slika vseh etničnih skupin tako homogena, ali pa so razlike med srbskim, vlaškim in romskim prebivalstvom tako malenkostne, da jih ni vredno upoštevati.

Tanja Tomažič

Vlasta Domačinović, Škrinje od tesanih dasaka u Jugoslaviji, Vinkovci 1977. Strani 74, slik 14, priloge 2, tabel 12, karti 2.

Delo je izšlo kot četrti zvezek v seriji „Slavonsko nasleđe“, ki jo izdaja Samoupravna interesna skupnost kulture občine Vinkovci z namenom, da pripomore k valorizaciji slavonske dediščine in poudari prispevek Slavonije k ljudski kulturi.

Avtorica v uvodu pove, da je razprava o tesanih skrinjah nastala kot njeno magistrsko delo na Odseku za etnologijo Filozofske fakultete v Zagrebu v letih 1962–1965. Za pričujočo objavo je delo le neznatno dopolnjeno z novejšo literaturo, objavljeno oš tedaj do danes. Upoštevane so skrinje iz vse Jugoslavije, poudarek pa je na skrinjah z območja Vinkovcev, zakaj prav tamkajšnje skrinje so tako po konstrukciji kot po okraševanju izredne. Za karto Jugoslavije je uporabljena temeljna karta Etnološkega atlasa Jugoslavije.

Skrbno zbrano in obdelano gradivo je v delu predstavljeno po poglavjih, ki nas seznanjajo s konstrukcijo tovrstnih skrinj, z njihovo razširjenostjo, z imeni, funkcijo, proizvodnjo, izvorom pa tudi z okvirnimi podatki o tesanih skrinjah v drugih državah oziroma večjih območjih.

Delo je pregledno; predstavlja pomemben prispevek k strokovni literaturi. Pogrešamo le postavitev skrinje — „nena od najvažnejših predmetov hišnega inventarja“ — v hišo, v bivališče, v vsakdanje okolje ljudi. Z osvetlitvijo skrinje kot delom stanovajske kulture, z njeno valorizacijo v razmerju do drugih predmetov v prostoru bi delo še pridobilo na pomembnosti.

F. Šarf

Kelvin Danaher, Ireland's Vernacular Architecture, Dublin 1975

Knjižica sodi v serijo izdaj, ki prikazujejo življenje in kulturo na Irskem. Namen te serije je seznaniti javnost z etnološkimi in sorodnimi raziskavami in izsledki.

Avtor predstavlja značilnosti domačega stavbarstva in pri tem deli zgradbe v domove, gospodarske in obrtniške stavbe, ob čemer upošteva vse od majhnih koč in zasilnih bivališč do graščin v poznem